

3e JAARGANG

NOVEMBER 1978/3

ARGUS

STICHTING KRITISCH FAUNABEHEER

VOGELS VAN HET VRIJE VELD

Als Jan P. Strijbos, de eminence grise van de Nederlandse natuurjournalistiek, de nieuwe correspondentiekaarten van het Comité voor de Zomerpostzegels als volgt zou aankondigen:

“Ofschoon ieder weldenkend mens in Nederland de moord op de trekvogels in de zuidelijke landen afwijst en de strijd daartegen toejuicht, beseft niet iedereen dat wij hier in Nederland niet zo gastvrij zijn als wel wordt voorgesteld. Een groot aantal vogelsoorten, voornamelijk wintergasten zijn in ons land niet voldoende beschermd. Zij missen de protectie die zij zo volop verdienen. Zij zijn volgens de thans geldende jachtwet bejaagbaar. Om aan dat euvel meer bekendheid te geven heeft de Stichting Comité voor de Zomerpostzegels besloten, in overleg met de Stichting Kritisch Faunabeheer, een eerste serie ‘Vogels uit het vrije veld’ uit te geven. In deze eerste serie vogelkaarten zijn nu opgenomen de Meerkoet, de Watersnip, de Poelsnip, de Houtsnip, het Bokje, de Slobeend, de Goudplevier, en de Kleine Rietgans. De heer Piers Hayman van het landgoed Caprera in Bloemendaal stelde acht aquarellen beschikbaar, terwijl de Haarlemse bioloog P. van Zalinge een verantwoorde tekst verzorgde.”

- en als de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging een protest bij de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat zou indienen omdat de tekst op de kaarten volgens die vereniging een sterk tegen de jacht gerichte tendens vertoont;
- en als de VVD-kamerleden Waalkens en De Beer aan Staatssecretaris Smit-Kroes (VVD) zouden vragen, de kaarten uit de handel te nemen,
- dan zou het zonneklaar zijn dat deze kaarten in geen enkel Nederlands huizegezin mogen ontbreken zodat iedereen zich in volle vrijheid een beeld over de jacht in Nederland zou kunnen vormen.

In ieder geval zijn de kaarten te bestellen bij de penningmeester van de SKF, giro 3522188, Den Haag. Voor f 5,20 (f 4,— plus f 1,20 porto) ontvangt u acht prachtige kaarten met enveloppen.

Kritisch Bosbeheer zoekt medewerkers

De Landelijke Werkgroep Kritisch Bosbeheer stelt zich ten doel onze ‘mastbossen’ weer om te vormen tot een minder onnatuurlijk geheel, waarin ook plaats is voor bijvoorbeeld gestorven bomen. Ook de ouden van dagen onder de bomen moeten gezien kunnen worden, en dan niet alleen in beperkt toegankelijke landgoederen. Dit doel probeert de werkgroep te bereiken door middel van (mondelinge en schriftelijke) discussie en (binnen- en buitenparlementaire) actie. Helaas hebben we momenteel groot gebrek aan vrijwillige medewerkers. Zowel voor onderzoek als voor actie is hulp dan ook erg welkom. Heb je belangstelling laat dan wat van je horen.

Inlichtingen bij Cees Piël, secretaris L.W.K.B., Huigenbos 229, Amsterdam, telefoon 020-983477.

‘UPGRADING THE NATURAL VALUES OF THE CENTRAL NETHERLANDS’

Ir. Guido Nijland en Drs. Harm van de Veen schetsen een beeld van een volwaardige Veluwe mét Wisent en Wolf. Deze wetenschappelijke mededeling is te bestellen door f 5,95 over te maken op giro 3522188 t.n.v. penningmeester Stichting Kritisch Faunabeheer, Den Haag, onder vermelding ‘Veluwe-rapport’!

Argus is gratis voor donateurs die minstens f 15,- per jaar betalen. Losse nummers f 2,50 excl. porto, te bestellen door storting op postgiro 3522188. Het blad verschijnt viermaal per jaar. Overname van artikelen of gedeelten hiervan is toegestaan, mits de bron uitdrukkelijk wordt vermeld. Overname van illustraties zonder toestemming is niet toegestaan.

REDACTIE:

Midas Dekkers en Norman van Swelm.

REDACTIEADRES:

Herenstraat 21, 2282 BP Rijswijk ZH.

DRUK:

Jaap Kaal, Nieuwe Herengracht 61, 1011 RP Amsterdam.

EXPEDITIE:

H. van Everdinck, Hoge Zijde 7, 2543 XP Den Haag.

MEDEWERKERS:

Ineke van den Abeele, Fred Hess, Heleen Landman, Mouse van Olphen, Fred van Olphen, Marijke van Schaik, Rita Stockmann en Anneke van Swelm.

DE STICHTING

De Stichting Kritisch Faunabeheer is op 11 december 1975 opgericht. Het doel van de Stichting Kritisch Faunabeheer is het bevorderen van een wetenschappelijk en moreel verantwoord faunabeheer. Dit doel tracht de stichting te bereiken door onder meer:

- het toetsen van de faunabeheersmaatregelen aan de doelstelling,
- het verrichten en stimuleren van onderzoek,
- het bekendmaken van onderzoeksresultaten aan beleidsinstanties en het publiek.

SECRETARIAAT:

Postbus 76, 's-Graveland, tel. 02945-1319.

HET BESTUUR

In het bestuur van de stichting hebben zitting: D. Brand, Mevr. R. Boeve-Bant, H. van Everdinck, H. Gallacher, J. Kattens, H. Niesen, Mevr. R. Stockmann, N. van Swelm en P. van Zalinge.

TESTAMENTAIRE BESCHIKKING:

Indien U de stichting bij testamentaire beschikking wilt gedenken, bevelen wij U de volgende formule aan: "Ik vermaak aan de Stichting Kritisch Faunabeheer, gevestigd te 's-Graveland, de somma van f (vrij van alle rechten, ook het recht van successie."

INHOUD

NOVEMBER 1978/3

- 4 Bestuur in het vizier
- 5 'Game Fair' dagje uit voor het hele (jagers-)gezin
- 8 De beuk sterft twee keer
- 9 Stickerstrijd op het schoolplein
- 11 Gouden tijden voor bunzingjagers
- 12 Loden wormen
- 13 Cartoons
- 14 Van de faunawinkel
- 15 Knipselkrant

Mogen wij U vriendelijk verzoeken om, indien U dat nog niet heeft gedaan. Uw **donaties** voor 1979 via de U gezonden accept-girokaart aan ons te doen toekomen?

Het speciale **vossennummer** van Argus kost f5,-.

Stuur Uw **knipsels** naar het **knipselarchief SKF, p/a Drs. H. Romers, Raadhuislaan 4, Maarn**. Vermijd het gebruik van plakband en spaar postzegels door Uw knipsels maandelijks te sturen. Toezending van berichten uit kranten, artikelen uit weekbladen e.d. die betrekking hebben op faunabeheer, jacht, stroperij, dierenhandel enz. wordt zeer op prijs gesteld.

Stuur Uw overig documentatiemateriaal zoals tijdschriften, boeken, wetenschappelijke artikelen e.d. naar ons **Centrale archief, p/a D. Brand, archivaris SKF, Burg. Wesselinkstraat 449, Maassluis**.

Knipselkrant, donateurs die geïnteresseerd zijn in toezending kunnen zich voor f 25,— per jaar abonneren (niet-donateurs f 45,—) via de penningmeester Stichting Kritisch Faunabeheer, postgiro 3522188, Den Haag.

In 1979 zal de knipselkrant 6 x per jaar verschijnen (nu 4 x).

Foto/Filmdienst en Fotoarchief SKF, coördinator Fred Hess, Ocarinalaan 218, Rijswijk, tel. 070-946482. Oud en nieuw foto- en filmmateriaal wordt graag ontvangen. Zij die actief mee willen werken en/of over bijzondere kennis en vaardigheden beschikken dienen zich bij de coördinator te melden.

Propagandafonds: wij willen nog meer dan nu al het geval is de idealen van de stichting uitdragen. Dat kost enorm veel geld. Daarom hebben wij een propagandafonds in het leven geroepen. Alle bijdragen zijn welkom. Stort Uw bijdrage op postgiro 13093 t.n.v. Propagandafonds Stichting Kritisch Faunabeheer, Den Haag.

BESTUUR IN HET VIZIER

door Hugh Gallagher

Wat wij gedaan hebben

De opening van de jacht op watervogels is — als elk jaar — ook deze maal weer een ergerniswekkende gebeurtenis geweest: in een periode dat de meeste jonge eenden de vliegkunst nog niet volledig machtig zijn, een periode waarin (vanwege het kille weer) veel watervogels trouwens nog kuikens of zelfs nog eieren hadden, waarin de volwassen eenden door de vleugelrui toch al zwaar gehandicapt zijn, trokken vele duizenden geweerdgers het veld in. Ondanks ons dringend en beargumenteerd verzoek wenste de minister van Landbouw helaas geen gebruik te maken van de wettelijke bevoegdheid om de jacht niet te openen. Alleen op twee punten maakte hij een uitzondering: de jacht op het Bokje en de Zomertaling werd gesloten gehouden. Vanzelfsprekend zijn wij hiermee ingenomen. Weliswaar betreuren wij het dat deze beschermende maatregel niet ook geldt voor zovele andere, minstens even nuttige en onschadelijke vogelsoorten, maar het is opnieuw een onmiskenbaar succes voor degenen die een fatsoenlijk faunabeheer nastreven. Ronduit onfatsoenlijk is het dat de minister net als bij de sluiting van de jacht op Kleine Rietgans, Bonte Kraai en Poelsnip niet ook de jacht sluit op de dubbelganger i.c. de Wintertaling. Opnieuw een geval van rechtsongelijkheid en onrechtmatige bevoordeling van de jagers.

Het recreatieschap De Merwedelanden zond ons in augustus een discussienota ten aanzien van het jachtbeleid onder Sliebrecht en Dordrecht. In deze nota wordt een veelbelovende aanzet gegeven tot een verantwoord faunabeheer. Inmiddels hebben wij de nota van enige kanttekeningen voorzien en aan de betreffende instantie teruggestuurd.

Op initiatief van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren zijn de afgelopen zomer twee werkgroepen opgericht, die zich zullen bezighouden met respectievelijk de bestrijding der stroperij en met het beleid ten aanzien van verwilderde katten. Namens de Stichting Kritisch Faunabeheer hebben de heren Van Everdinck en Van Swelm in deze werkgroepen zitting. Van de vorderingen zullen de lezers van Argus te zijner tijd op de hoogte worden gebracht.

Als reactie op het verzoek van de Vereniging voor Milieudefensie om deel te nemen aan haar actie ter bevordering van kringlooppapier, heeft het bestuur besloten voortaan kringlooppapier te gebruiken ten behoeve van folders en correspondentie-

papier. Op deze wijze hopen wij een bescheiden bijdrage te kunnen leveren aan een efficiënter gebruik van grondstoffen. De Stichting Kritisch Faunabeheer heeft de afgelopen tijd bij diverse gelegenheden aandacht gevraagd voor de wantoestanden rond het opzetten van dieren. Wij zijn van mening dat dieren (ook dode dieren) in de natuur thuishoren en er dus niet aan onttrokken mogen worden. Kan het prepareren van dode dieren ter wille van wetenschappelijk onderzoek gebillijkt worden, het pronken met een jachtbuit, een trofee, daarentegen degradeert het dier tot een 'object'. Voor educatieve doeleinden - tentoonstellingen, schoolmusea e.d. — verschaffen foto- en filmmateriaal een veel helderder instructie in het leven der dieren dan stoffige en verkleurde opzetsels. De SKF vindt dan ook, dat het onder zich hebben, vervoeren en verhandelen van opgezette dieren in beginsel verboden moet worden. Alleen op die wijze kan effectief worden tegengegaan dat ontelbare dieren ten prooi vallen aan commercie en pronkzucht. In het kader van de publiciteitsactie van de NS om bepaalde stations wat meer in het zonnetje te plaatsen, heeft de SKF een stand kunnen inrichten op het Centraal Station te Utrecht en te Den Haag. Zeer vele treinreizigers hebben van de gelegenheid gebruik gemaakt om kennis te nemen van de doelstellingen en activiteiten van de Stichting Kritisch Faunabeheer. De verkoop van de door ons aangeboden artikelen is boven verwachting geweest. Overwogen wordt in de nabije toekomst het assortiment uit te breiden.

In de serie **Wetenschappelijke** Mededelingen van de Stichting Kritisch Faunabeheer is eind september de eerste aflevering verschenen, getiteld 'Upgrading of Natural Values in the Central Netherlands'. Dit rapport, geschreven door ir. G. Nijland en drs. H. E. v. d. Veen, heeft tot doel in internationale kring aandacht te vragen voor de mogelijkheden om van de centrale Veluwe een Nationaal Park te maken. Belangstellenden kunnen deze publikatie ontvangen door f 5,95 over te maken op gironummer 3522188 ten name van de penningmeester van de SKF te Den Haag onder vermelding van 'Veluwe-rapport'.

Half oktober werden wij opgeschrikt door berichten over een voorgenomen afslachting van zeehondenmoeders en hun jongen rond de Orkney Eilanden. In opdracht van de Engelse regering zouden Noorse jagers (die hun sporen verdiend hebben in Canada) tienduizenden zeehonden op onmenselijke wijze afmaken zogenaamd ter wille van hogere visvangsten door Schotse vissers. De SKF heeft in een telegram aan de Engelse ambassade tegen deze onwaardige en dubieuze vorm van faunabeheer een scherp protest aangetekend, en aangedrongen op wetenschappelijk onderzoek. Inmiddels is bekend geworden dat de Britse regering de slachting onder druk van de acties van Greenpeace en de ontelbare protesten een jaar heeft uitgesteld om de zaak nader te onderzoeken.

Overigens, ook in eigen land vinden nog praktijken plaats die beslist niet door de beugel kunnen. Een schrijnend voorbeeld hiervan is de gewoonte van jagers die een vossenfamilie hebben uitgegraven, om de jonge vosjes dood te knuppelen. Aldus eindigen duizenden vosjes hun leven, in Nederland in 1978. Aan die vosjes wordt grof geld verdiend door jagers en preparateurs en dat alles onder het valse voorwendsel van rabiësbestrijding. Ter gelegenheid van

SKF-stand op Den Haag CS.

Werelddierendag heeft de Stichting Kritisch Faunabeheer deze vorm van mishandeling in de pers aan de kaak gesteld.

Waar wij mee bezig zijn

Een donateur uit Den Haag die onbekend wenst te blijven, heeft de SKF een offset-machine geschonken. Met deze machine, waarvoor wij inmiddels een geschikte standplaats gevonden hebben en die bediend wordt door een ervaren drukker, kunnen wij voortaan ons kleine drukwerk zelf vervaardigen, hetgeen een belangrijke kostenbesparende invloed zal hebben. Vanzelfsprekend is het bestuur de goede gever zeer dankbaar!

De verkoop van zomerkaarten — uitgegeven in samenwerking met Comité voor de Zomerzegels — is althans wat ons betreft een groot succes. Het Comité voor de Zomerzegels heeft ons echter lelijk in de kou laten staan: onder druk van het gekrakeel van jagerszijde heeft het Comité besloten de nog in zijn bezit zijnde kaarten uit de handel te nemen, waardoor maar liefst f 80.000,— aan potentiële subsidies ten behoeve van armlastige organisaties verloren gaat. In weerwil van herhaalde verzoeken van onze zijde bleek het bestuur van het Comité niet bereid tot een gesprek met ons. Zodoende werd het de SKF onmogelijk gemaakt de valse aantijgingen van

de KNJV te weerleggen. Aldus is wat een goede samenwerking leek te zijn tussen de Stichting Kritisch Faunabeheer en het Comité voor de Zomerzegels — destijds door ons aangegaan met de beste voornemens — abrupt en zonder enige vorm van overleg afgekap. Aangezien een dergelijke handelwijze van het Comité voor Zomerzegels in strijd is met alle regels van maatschappelijk fatsoen, zullen wij het er niet bij laten zitten en in de toekomst nog op deze onverkwikkelijke zaak terugkomen.

In nauwe coöperatie met Nederlandse natuurbeschermingsorganisaties wordt achter de schermen hard gewerkt aan de voorbereiding van het ganzenjaar. Nadere mededelingen hieromtrent kunt u in de volgende aflevering van Argus verwachten.

Wat wij niet gedaan hebben

Eind augustus werd voor de tweede maal in Nederland een zogenaamde Game Fair georganiseerd. Het aantal bezoekers van deze jachtkermis, die tot doel heeft de jachtsport aan de man te brengen, is beneden de verwachting van de organisatoren gebleven; dat zal zeker mede veroorzaakt zijn door de demonstratieve afwezigheid van bijna alle Nederlandse natuurbeschermingsorganisaties, die daarmee hun gemeenschappelijke afkeer van een dergelijke jachtpropaganda lieten blijken. De enige uitzondering

op deze eensgezinde afwijzing vormde het Wereld Natuur Fonds, dat op de jachtkermis een stand betrokken had uitgerekend recht tegenover de stand van een firma die luxueuze reizen organiseert waarop men zeldzame dieren als ijsberen en wolven kan schieten. Overigens hebben wij uit betrouwbare bron vernomen dat het WNF zich nu eindelijk bewust is van de blamage en in de toekomst niet meer aan jachtkermissen zal deelnemen.

Wat we zullen gaan doen

Het bestuur overweegt in de loop van het volgend jaar een symposium te organiseren over het toekomstig beheer van de Veluwe. Naar aanleiding van de hierboven aangekondigde wetenschappelijke publikatie betreffende plannen om de Veluwe tot een Nationaal Park te maken, is van verschillende kanten de wens uitgesproken op landelijk niveau aandacht te geven aan deze plannen. Momenteel wordt gedacht aan een tweedaags congres, waarop de diverse aspecten van het beheer van de Veluwe uitgebreid aan de orde kunnen komen. Een speciale commissie is belast met een verkennend onderzoek naar de mogelijkheden van een dergelijke manifestatie. Nadere berichten hieromtrent bereiken u zo spoedig mogelijk.

'Game Fair'

dagje uit voor het hele (jagers-) gezin

door Rita Stockmann

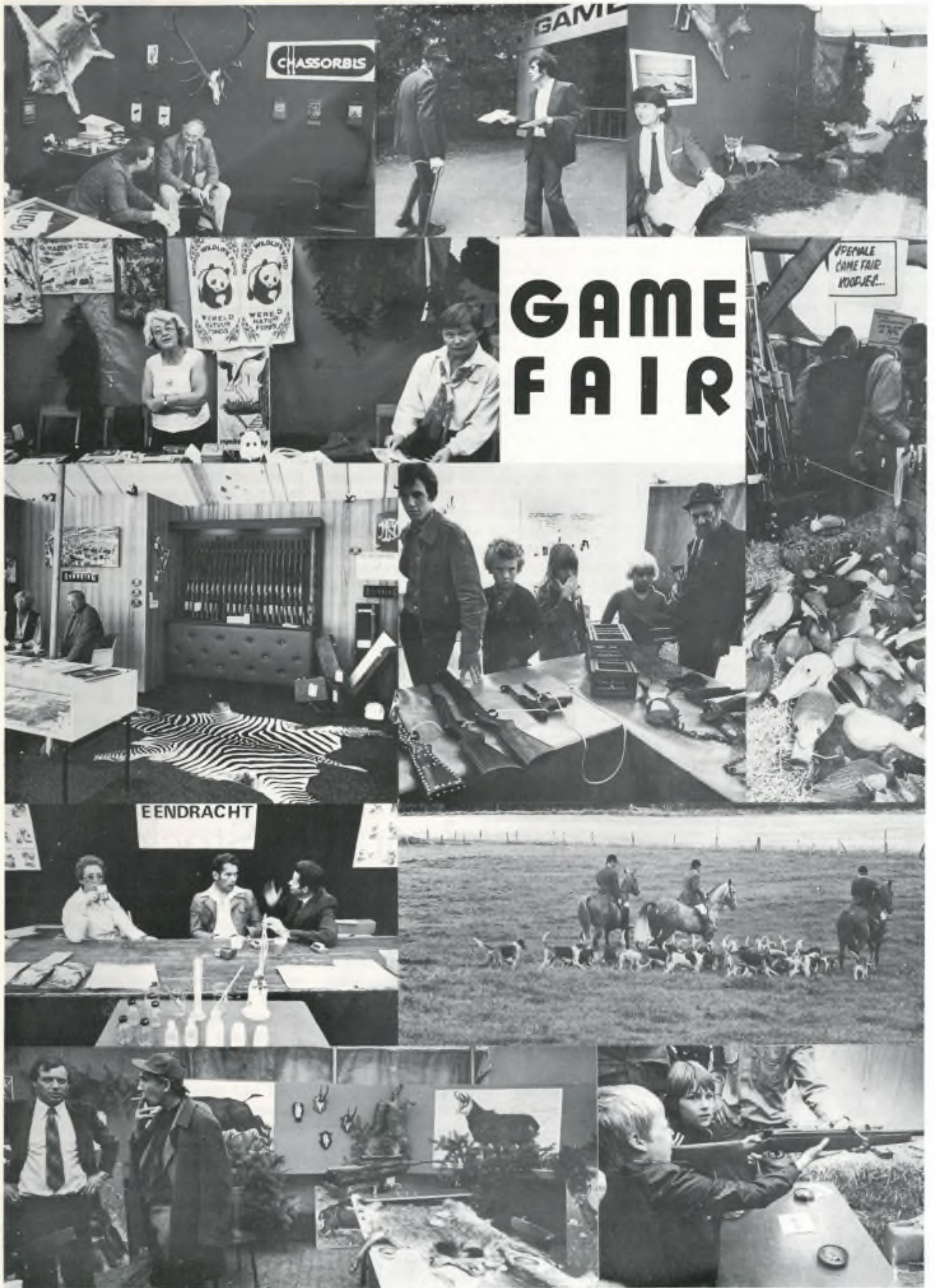
Op 25, 26 en 27 augustus van dit jaar werd voor de tweede maal op de volkshogeschool Ons Erf te Berg en Dal een Nederlandse Game Fair gehouden. Een Game Fair is een jaarbeurs voor jagers, vissers en buitenlui die aan een nieuw geweer, hengel of nieuwe motorzaag toe zijn. Op deze jaarbeurs stellen ze zich op de hoogte van de laatste snufjes van deze onmisbare attributen.

Van tevoren werd door de organisatoren van de Stichting Game Fair een persconferentie belegd. Hier werd duidelijk gemaakt dat de Nederlandse Game Fair weliswaar veel overeenkomsten vertoont met het voorbeeld in Engeland, maar hier van verschilt door het accent te leggen op de voorlichting op het gebied van natuurbeheer (!), en in het bijzonder over jacht en sportvisserij als onderdelen van dat natuurbeheer. Maar er waren ook commerciële stands aanwezig om het Fair-karakter van

een fair (markt) op te wekken. Het geheel werd opgeluisterd door ponyrijden voor kinderen, handboogschieten, kleiduiven schieten, vendelzwaaien en jachthonden-demonstraties. Dit alles aan elkaar geblazen door een bonte verscheidenheid van jachthoornblaasgroepen. Een nabootsing van de in Engeland nog steeds toegestane, doch zeer wrede vossenjacht te paard met meute, werd door de presentator aan de bezoekers voorgesteld als: 'Een fraai staaltje van rijkunst en gehoorzaamheid van de honden, die het tegenwoordig helaas moeten stellen met gewone koeiepens in plaats van een vos, zoals in die goeie oude tijd'.

Aangekomen op het expositie terrein, moesten we ons eerst langs de oliebolle kraam worstelen. Nadat we ons niet hadden laten verleiden tot de aankoop van een peperdure camper, windsurfer of stofzui-

ger, kwamen we bij een tent waar men, zo op het oog, iets aan voorlichting deed. Hier zetelde de Directie Faunabeheer van het Ministerie van Landbouw en Visserij. De voorlichting werd vooral gegeven door een aantal Vlaamse reuzen, dat tussen kaalgevreten koolplanten rondhupste om het publiek nog eens duidelijk te maken hoe schadelijk een konijn wel zijn kan. Over de rol die kleine roofdieren spelen bij de regulatie van die konijnen, werd met geen woord gesproken. Directie Faunabeheer doet nu eenmaal niets tegen de jacht op vos, bunzing, hermelijn en wezel. Zo snijdt het mes aan twee kanten. Eerst ruimen de jagers de predatoren op en als er dan teveel prooidieren komen heeft de jager weer een argument om te gaan jagen; anders komt er landbouwschade. Maar dat stond nergens te lezen. Wel werd op een keurig bordje uit de doeken gedaan hoe het jachtfonds (or-

gaan dat beslist hoeveel en wie er uitbetaald krijgt ingeval van schade, veroorzaakt door dieren die onder de jachtwet vallen) is samengesteld: twee leden van bosbouw, twee van landbouw, twee op het gebied van de jacht en twee uit natuurbeschermingskringen, plus de voorzitter. Jammer dat er geen bord hing met de verhoudingen in de jachtraad (orgaan dat de minister moet adviseren in jachtzaken). Maar die zijn dan ook niet zo gunstig voor het natuurbeheer in Nederland.

Na wat omzwervingen langs allerlei stands waarvan ons de bijdrage aan voorlichting over natuurbeheer ontging belandden we in een soort reisbureau, chassorbis. Onder het toezien glazen oog van een reeds geschoten wolf werd de Nederlandse jager uitgenodigd een reis te bespreken naar Polen. Daar mag hij tegen betaling van harde Westerse valuta schieten op wolven, lynxen en wisenten. Genoegens die hij, dank zij de jachtpassies van zijn voorvaderen, hier in Nederland niet meer kan beleven. Voor romantici kunnen — tegen bijbetaling — jachten worden gearrangeerd bij maanlicht. Een paar tenten verderop liet de firma Rovier nog meer hartewensen, uiteraard

Lees dit eerst Game Fair 1978

U staat op het punt de Game Fair te bezoeken. Dit is een jachttentoonstelling georganiseerd door jagers. Zij jagen omdat zij er genoeg aan beleven. Zij vinden het plezierig, dieren op te sporen en dood te schieten. Dat wordt u niet verteld. Men zal u vertellen dat het natuurlijk evenwicht verstoord is en dat de jager dat moet herstellen. Men zal u niet vertellen, dat de jager er juist belang bij heeft dat het natuurlijk evenwicht verstoord is, en blijft.

Roofdieren zijn erg belangrijk voor het handhaven van het natuurlijk evenwicht. Bunzing, hermelijn en wezel, eten o.a. konijnen, muizen en ratten, beesten die weleens een plaag vormen. Vraagt u de jagers eens waarom zij toch roofdieren bestrijden. O.a. met de vangkooien van stand 12 A.

Houtduiven kunnen plaatselijk - landbouwschade veroorzaken. Kraaien, eksters en vlaamse gaaien eten o.a. eieren en jongen van deze vogels. Vraagt u de jagers eens waarom ze dan toch de kraai-achtigen bestrijden.

Een aantal natuurgebieden in Nederland zijn veranderd in complete fokkerijen van wilde zwijnen, door foutief afschot, massale bijvoeding en bestrijding van parasieten. Dit heeft geleid tot honderdduizenden guldens schade in de omringende landbouwgebieden. Vraagt u de jagers eens wat ze bedoelen met hun sticker 'Jacht voorkomt schade'.

Watersnippen en houtsnippen zijn kleine trekvogels die niemand overlast bezorgen. Vraagt u de jagers eens waarom het noodzakelijk is deze vogels te schieten.

De slechtvalk is in bijna heel Europa bedreigd met uitsterven. Vraagt u de valkeniers eens, waar de slechtvalken vandaan komen die zij in hun bezit hebben.

In het officiële blad van de KNJV, De Nederlandse Jager, wordt regelmatig geadverteerd voor het maken van jachtreizen. De stands 13, 15 C, 16 A en 17 organiseren het schieten van lynxen en wol-

tegen forse betaling, in vervulling gaan. Daar konden we kiezen uit het schieten op ijsberen, grizzly's, olifanten, luipaarden, krokodillen en andere beesten die als trofee nog net in ons huis passen. We verlieten de stand met de mededeling van de organisator, dat binnenkort een nog 'ongerept' stuk natuurgebied in Spanje voor de jacht vrij kwam, dus dicht bij huis, waar 'van alles' geschoten kon worden, zelfs beren! Nauwelijks bekomen van deze interpretatie van natuurbeheer stond ons een nieuwe verrassing te wachten. In de tent van de Koninklijke Nederlandse jagersvereniging werden we, behalve op nieuwbakken weidelijheidsregels van en voor jagers, vergast op de mededeling van de directeur, dat hij heeft opgeroepen tot vrijwillige staking van de jacht op krakeenden. De minister van Landbouw kan de jacht op deze niet algemene en onschadelijke eend dus sluiten, zelfs de jagers zien daar nu het nut van in. Gesterkt togen we naar een grote tent, die een enorme voorraadschuur voor jachtbenodigdheden bleek. Struikelend over het leeuwevel (f 4200,-) aan de ingang, oog in oog met de grote hoeveelheden lokeenden, de onafzienbare rij geweren en de door jagers verguisde, maar opgezet voor f 85,— aangeboden eksters en vlaamse gaaien von-

ven in Polen, het schieten van grizzly's en ijsberen in Noord-Amerika, het schieten van krokodillen, luipaarden en leeuwen in Afrika, het schieten van beren in Perzië of het schieten van auerhanen in Schotland. Vraagt u de jagers eens wat dit met natuurbescherming te maken heeft.

De KNJV heeft in de Federatie van Europese Jagersverenigingen, haar krachten gebundeld met de Franse en Italiaanse jagers, om tot een verruiming van de wetgeving in Europa te komen. Erger nog, de vice-voorzitter van de KNJV behartigt in Brussel de belangen van o.a. 4 miljoen Franse en Italiaanse vogeljagers. Vraagt u de jagers eens hoe zij hiermee de belangen van de natuurbescherming denken te dienen.

Behalve wilde eenden, zijn er nog tal van andere soorten eenden die geschoten mogen worden, zoals wintertalingen, smienten, pijlstaarten, slob-eenden enz. Zij veroorzaken nergens schade. Onlangs is vastgesteld, dat de aantallen veel geringer zijn dan men tot nu toe had aangenomen. Vraagt u de jagers eens waarom deze vogels dan toch geschoten worden.

Jaarlijks worden er enorme hoeveelheden voor sportvissers interessante vissoorten uitgezet, waarmee het ecologisch systeem in het water verstoord wordt. Vraagt u eens aan de sportvisser op welke wijze hij bijdraagt aan het natuurbeheer.

De Stichting Kritisch Faunabeheer is niet tegen alle jacht. Maar wel tegen de manier waarop dit nu in Nederland gebeurt. Dat er veel mis is, blijkt wel uit wat u net heeft gelezen. De medewerkers van SKF staan gedurende de Game Fair aan beide ingangen van het expositie terrein klaar, u van informatiemateriaal te voorzien en uw vragen te beantwoorden.

Natuurlijk kunt u ook donateur worden van onze stichting. U stort dan f 15,- (of meer) per jaar op postgiro 3522188 ten name van de Penningmeester Stichting Kritisch Faunabeheer Den Haag. U krijgt dan ons blad Argus 4 maal per jaar toegezonden.

den we het niet zo'n gek idee van ons bestuur om de uitnodiging om aan deze jachtmanifestatie deel te nemen af te wijzen. Of we dan niets positiefs hebben kunnen ontdekken? Nee, eigenlijk niet. Of het zou moeten zijn dat er op het hele terrein maar tien hengels geteld zijn.

Tijdens de openingsrede van de Game Fair 1978, beschuldigde de heer H. van Beuningen, voorzitter van de KNJV, de SKF van het vernielen en wegnemen van spandoeken en richtingsborden, die naar de Game Fair terreinen leidden. De SKF wijst deze beschuldiging met klem van de hand. De stichting heeft, evenals Natuurmonumenten, Stichting natuur en milieu, IVN, Dierenbescherming, Vogelbescherming, de Jeugdbonden voor natuurstudie, KNNV en Milieudefensie afgezien van deelname.

Wel hebben actieve donateurs en bestuursleden van SKF twee dagen lang folders uitgedeeld bij de ingangen van Ons Erf. Een ieder die de moeite neemt die folder door te lezen, moet duidelijk worden, dat de argumenten waarmee SKF de huidige jacht veroordeelt, het vernielen van borden niet nodig maakt.

POTENTIEVERTOON

'...mensen die plezier beleven bij het doden, die menen prestige te verkrijgen via een trofee van vlees, hebben waarschijnlijk onvoldoende morele of intellectuele ontwikkeling bereikt om het primitieve van hun handelen te erkennen... Iemand, die ervan uit gaat dat dieren op zeer pijnlijke wijze vernietigd mogen worden ten behoeve van een nogal zonderling gevoel van plezier ... openbaart een intellectuele, morele en misschien psychische primitiviteit. Dit doden is geen sportieve daad, maar een handeling die duidt op een diepgevoelde, bijna onmerkbare psychosexuele ontoereikendheid, waarschijnlijk ingegeven door een onbewuste en wanhopige behoefte zijn potentie te bewijzen.'

Dr. J. R. Saper, Amerikaans neuroloog en neurochirurg.

DE BEUK: LIEVER DOOD DAN LEVEND.

door Cornelis Piël

Dood hout van liggende of staande boomstammen is een wijkplaats voor allerlei planten en dieren. Onder of meer natuurlijke omstandigheden heeft dood hout een zichtbaar groter aandeel in de totale houtmassa dan in de gebruikelijke produktiebossen. In Nederland is dat aandeel ten gevolge van het gevoerde bosbeheer praktisch te verwaarlozen.

De grote beukensterfte

De alom betreurde, massale beukensterfte van het vorig jaar leek wel een poging van de natuur het kunstmatige karakter van de houtakkers wat de verzachten. Maar zo'n poging moest wel falen. Een dode boom hoort nu eenmaal niet thuis in een — Nederlands — bos; dus wordt hij zo snel mogelijk weggehaald.

Over de oorzaken van de sterfte is veel geschreven. Daarbij wordt gewezen op de droge, hete zomers van 1975 en 1976, en op de wortelbeschadiging door zware stormen en nachtvorst op een ongelegen moment. Bovendien hebben wateronttrekking en ontwatering door cultuurtechnische maatregelen plaatselijk tot drastische verlaging van het grondwaterpeil geleid. De sterfte was het hoogst onder de beuken die in de vorige eeuw(en) werden aangeplant op weinig geschikte arme, droge zandgronden. Het gebrekkige inzicht van de vroegere bosbouwer is hier dan ook (vergeeflijk) debet aan. De genadeslag werd in veel gevallen echter toegediend door een samenloop van verschillende extreme klimaatsomstandigheden. Maar eigenlijk is het de bijl die de beuk de genadeslag geeft, want een dode boom is nog niet echt dood. Hij blijft altijd nog wel wat jaartjes overeind en vormt

dan een schuilplaats, biedt nestgelegenheid en is voedselbron voor bosuilen, mezen, roodstaarten, vliegenvangertjes, spechten, kleine roofdieren (waaronder boomkarters), insekten en andere dieren. Veel soorten vleermuizen vinden in boomholten hun slaap- en kraamkamer.

Ook nadat hij het begeven heeft en is omgevallen groeien er op en om de verterende stam vele tientallen soorten paddestoelen en mossen. Reptielen, insekten en knaagdieren vinden in en bij deze stammen een rijk biotoop.

Hoewel ook een beuk van nature ten lange leste doodgaat, is hij pas waarlijk ten dode opgeschreven wanneer de houthakker komt om hem om te knappen en weg te slepen.

Opruimwoede

Opruimd staat netjes. Maar je moet er wel bij stil staan welke potentiële of reeds aanwezige biologische waarden verloren gaan wanneer je iets uit een bos weghaalt wat er juist wél in thuis hoort, en het bos bovendien minder saai en kunstmatig maakt. Overal worden ze gekapt, de beuken, Staatsbosbeheer loopt hierin voorop. Zo liet het per openbare inschrijving duizend dode en kwijnende beuken vellen (zelfs het takhout moest geruimd) in de boswachterij De Slangenburger nabij Doetinchem. Maar mag je een houttelende overheidsinstantie zo iets kwalijk nemen?

Anders ligt het bij de Vereniging tot behoud van natuurmonumenten. Op Schaep en Burgh, hoofdzetel van Natuurbeschermend Nederland, werd het netheidsprincipe namelijk ook toegepast. In de 'achtertuin' van het landgoed werd om ons onnaspeurlijke redenen een afgestorven beuk

omgehaald en in mootjes gezaagd afgevoerd. In het Cronenbosch velde Natuurmonumenten zelfs een hele beukenlaan die als 'natuurmonument' van dood-maar-leven-gevend-hout deze vereniging helemaal niet misstaan zou hebben.

De motieven om tot vellen over te gaan zijn duister en soms zeer merkwaardig. Volgens de hoofdboswachter van het Goois Natuurreservaat moest een aantal dode beuken, waaronder enkele van 300 jaar oud, worden gekapt omdat 'voorkomen moest worden dat de schimmelziekte die in het dode hout kan ontstaan, jonge bomen in de omgeving zal aansteken'. Waarschijnlijk is deze heilloze gedachte ingegeven door de ongegronde vrees voor een soort dennesscheerderplaag. Schimmelsporen zweven echter, ongeacht de afstand tot de sporenplant, bijkans overal in de lucht. Een beukespintkever analoog aan de iepespintkever is niet bekend.

Vers gevelde beuk in Staatsboswachterij De Lage Vuursche.

Alternatieven

Een reëel argument om te vellen is het voorkómen van schade en ongelukken door vallende stammen of takken. Deze veiligheidsoverweging wordt echter al te ruim toegepast. In heel wat gevallen bestaan er andere oplossingen dan domweg kappen en wegvoeren. Om er enkele te noemen:

- *Afsluiten van beukenlanen of beukenbossen.* Hierbij wordt het publiek langs andere wegen geleid. Een bijkomend voordeel is, dat de reservaatfunctie wordt versterkt.
- *Waarschuwen.* Voorlichtingsborden wijzen op het belang van dode bomen en op het gevaar dat men loopt als men bij storm het terrein betreedt.
- *Staand af takelen.* Nadat de zijtakken zijn afgezaagd kan de boom in veel gevallen overeindstaand aftakelen. Het gevaar voor vallen van takken is dan afwezig. Deze methode is met name op matig druk bezochte punten toepasbaar.
- *Liggend aftakelen.* Op zeer druk gefrequenteerde terreingedeelten zou men de beuk kunnen omhalen en liggend laten verteren. De stammen kunnen dan soms prachtige speeltuigen voor kinderen zijn.

Kunstmatische en spontane verjonging

Is het niet mogelijk of haalbaar het (gemotoriseerde) verkeer om te leiden, dan is vellen en opnieuw aanplanten onontkoombaar. Waar behoud van het karakteristieke landschapsbeeld van beukenlanen voorop

staat kan men daarna weinig anders doen dan tot herplant over gaan. Ook dan kan men echter waar mogelijk dode of kwijnende bomen sparen door tussen deze in te planten. Daarbij kan men zijtakken wegnemen of vellen en de boom liggend laten aftakelen. Overeindstaande stammen geven de nog levende buurbomen of jonge beuken vaak nog enige (hoewel geringe) schaduw. Dit beschermt de bast tegen zonnebrand, iets waar de beuk erg gevoelig voor is.

Over het aanplanten in bosverband kan nog het volgende worden opgemerkt. Tegenwoordig houdt men de gewone beuk (*Fagus sylvatica*) voor een boomsoort die in vele streken van Nederland deel zou uitmaken van het oorspronkelijke bos. Door historische bosvernietiging en degeneratie van de bodem zijn vele gronden echter ongeschikt geworden als groeiplaats voor de beuk. In het kader van juist natuurbeheer zou men in deze streken de beuk door middel van natuurbosbouw zijn (hoogstwaarschijnlijk) oernatuurlijke groeiplaats terug kunnen geven. Deze bosbouw dient — anders dan de nog veel te geforceerde produktiebosbouw — afgestemd te zijn op langzaam verlopende natuurlijke regeneratieprocessen. Aanplant is hierom niet passend, tenzij om in de toekomst enige bomen bij de hand te hebben als zaadboom voor spontane verjonging in een verder beukloos gebied. Aanplanten is te vergelijken met het uitzetten van wildsoorten uit dichtbijgelegen gebieden. Beide zijn niet aan te bevelen; laat het milieu zelf maar selecteren als de (hervesti-

ging van soorten op spontane, natuurlijke wijze kan geschieden.

Dood en levend

Het afgelopen jaar is gebleken dat tamelijk veel beuken, die aanvankelijk ten dode waren opgeschreven zich niettemin hebben hersteld. Kritisch Bosbeheer hoopt voor de beuken die wél zijn doodgegaan, dat ze niet in **alle** gevallen door de opruimwoede van de bouseigenaren het veld hebben moeten ruimen. Een goed voorbeeld kan men nemen aan de gemeente Ede die vorig jaar zo verstandig was een kolonie rode vleermuizen te beschermen door een verbod op de kap van bomen op het landgoed Kernhem.

Misschien dringt het inzicht, dat stervende of dode bomen een essentieel onderdeel zijn van de processen in de natuur ooit werkelijk door. In de huidige situatie zou je kunnen stellen dat je meer hebt aan een dooie boom — omdat deze in onze bossen zo zeldzaam is — dan aan een levende. Rot hout kan meer waard zijn dan levend hout; een vreemde gedachte voor een houtteler.

Publikatie: Landelijke Werkgroep Kritisch Bosbeheer

STICKERSTRIJD OP HET SCHOOLPLEIN

In Arnhem zijn ze voorlopig nog niet uitgediscussieerd over het voor en tegen van de lustjacht. Niet alleen op het Rijksinstituut voor natuurbeheer, maar ook op het Christelijk Atheneum. Via onderstaande fragmenten uit het schoolblad Bovenover kunt u zelf bepalen hoe vruchtbaar de aarde was waarin zowel de SKF als de KNJV hebben gezaaid.

Jagersdiscussie

Zoals jullie misschien wel weten is er enkele weken geleden op de muur bij de aula een levendige discussie geweest over de jacht. Het begon met de verkoop van een aantal stickers door Jan-Martin Pelster, waarna er stickers bij werden geplakt door Job enz. Om nu aan de discussie een einde te maken zijn naar aanleiding daarvan twee

interviews geweest met Job en Jan-Martin. Jan-Martin de tegenstander van de jacht en Job de voorstander (wiens vader jager is). Het onderwerp is erg in de belangstelling gekomen omdat milieugroepen vooral tegen de plezierjacht 'in het geweer' zijn gekomen. De conclusie uit deze twee interviews mag je zelf trekken, of voor of tegen de jacht.

Ons interview met Jan-Martin Pelster

Waarom ben je begonnen propaganda te maken voor de Stichting Kritisch Fauna-beheer?

Na het lezen van een oproep in het blad 'De Nederlandse Jager' over registratie van dubbellidmaatschappen van natuurbeschermingsorganisaties, zoals van Natuurmonumenten, Vogelbescherming en Stichting Geldersch Landschap, zodat men de jagers kon oproepen voor belangrijke vergaderingen om de jagersbelangen daarin veilig te stellen. Dat was één van de redenen donateur te worden van de SKF.

Hoe is de discussie op de gangmuur ontstaan?

Ik ben begonnen met het verkopen van propagandamateriaal van de SKF. Daarvoor had ik een collage opgehangen met daarop o.a. een paar stickers van de SKF: 'Dood geen dier met plezier', 'Stop trekvogelmoord ook in Nederland', 'Natuurbeheer zonder geweer', 'Geen jacht in Natuurreservaten', en ook nog een foldertje met daarin o.a. de omschrijving van de SKF: Stichting ter bevordering van een moreel en wetenschappelijk verantwoord Fauna-beheer.

Kort daarna werden stickers van de Jagersvereniging (KNJV) opgehangen o.a. met de tekst 'Jacht is natuurlijk'. Eerst wist ik niet goed of het een flauwe grap betrof of een serieuze uitdaging. Toen ik de jachtleuzen had aangevuld zoals: 'Jacht door vossen is natuurlijk', kwam de eerste reactie los van Job van Haften. Dat was precies wat ik wilde, de mensen moeten gewoon eens over dat onderwerp gaan denken.

Waarom? Wat is er tegen jacht?

Men kan twee soorten jagen onderscheiden: de plezierjacht en het afschot uit ecologische noodzaak. Plezierjacht is overbodig, het is het hebben van een vreemdsoortige eigen romantiek, het spreken van een eigen taaltje, het dragen van vogelveren en met bloed besmeurde takjes en het gniffelen over onbegrijpende vrouwen. Afschot uit ecologische noodzaak is een koele nuchtere ingreep in een dierpopulatie, nadat een of andere verstoring in het evenwicht een dergelijke ingreep onvermijdelijk maakt. Plezierjacht daarentegen is alles behalve koel en nuchter. Plezierjagers proberen maar al te vaak hun drang tot het doden van dieren te camoufleren, door te stellen dat zij slechts doden om de schade te voorkomen. Het tegendeel wordt echter aangetoond door hun jacht op volkomen onschadelijke diersoorten (zoals de houtsnip, de watersnip etc.) De flora en fauna

hebben toch al zoveel te lijden onder menselijke activiteiten.

Geef eens een paar voorbeelden van wan-toestanden.

Bij ruim twintig volkomen onschadelijke vogelsoorten worden, uit louter moordzucht, grote hoeveelheden hagel tussen de vleugels gepompt. Afgezien van de vele wel of niet bewuste vergissingen waarvan beschermde vogels het slachtoffer worden, wordt er geschoten op 10 soorten eenden, 3 soorten ganzen, de meerkoet, 3 soorten steltlopers, enkele meeuwen, houtduiven, huismussen en spreeuwen. Voor de meeste soorten ontbreekt elke economische of ecologische noodzaak om de aantallen te reduceren.

Er worden jaarlijks toch veel konijnen afgeschoten om de schade aan de landbouw te voorkomen?

Jagers trachten zich bij de verdediging van de jacht op de nog 50 bejaagbare diersoorten altijd achter die paar soorten die problemen geven te verschuilen. Voor konijnen geldt hetzelfde als voor de houtduiven en de kraaiachtigen. Jacht op konijnen is vrijwel zinloos. Zodra je konijnen afschiet worden er onmiddellijk meer jongen geboren. De natuur tracht zichzelf te herstellen en heeft geen behoefte aan tienduizenden rustversturende jagers die ook nog miljoenen korrels lood achterlaten. Als bunzings, hermelijnen, vossen en ook de beschermde marters, door de jagers met rust gelaten zouden worden, zou de konijnenstand enorm meevallen. Er sneuvelen nog steeds veel konijnen door myxomatose.

Hier volgt ons interview met Job van Haften

Heb je zelf wel eens gejaagd, zo ja, waarop?

Ik heb meegedaan met drijfjachten op konijnen, hazen, fazanten en vossen en éénmaal met een reënjacht (niet als jager, want ik heb geen jachtakte).

Er zijn 30 bejaagbare vogelsoorten in Nederland.

a. Op welke soorten daarvan is jacht nodig uit oogpunt van natuurbescherming?

b. Welke vogels zijn schadelijk voor de landbouw en is afschieten dan de beste oplossing?

Het is teveel werk om al die 30 soorten te behandelen.

De jagers zeggen dat zij de fauna beheren. Vind je het juist dat vogelsoorten zoals patrijzen, pas beschermd worden als wetenschappelijk aangetoond is dat hun aantal achteruitgaat?

De meeste jagers houden op met het schie-

ten op dieren, bijvoorbeeld de patrijzen, als zij merken dat er minder van zijn in hun gebied. Als het wetenschappelijk is aangetoond kan men het pas verbieden.

Jagers zeggen dat vossen bejaagd moeten worden vanwege de hondsdelheid. Hoeveel vossen heb jij al gezien in je leven? Heb je wel eens een hondsdel voss gezien?

Ik heb zeker 10 vossen levend gezien in het bos en éénmaal een hondsdel voss dood aan de kant van de weg. Vossen zie je niet veel omdat het nachtdieren zijn. Er zijn minstens 8000 vossen in Nederland. 100% aanwas per jaar; er worden per jaar slechts 3000 vossen afgeschoten.

Waarom worden er op jachttentoonstellingen geen koppes getoond van vrouwelijke dieren? Kan men het daar stellen zonder selectief afschot?

Op jachttentoonstellingen worden geen schedels van reegeten getoond want die hebben geen gewei dus is er niets aan te zien. Er is wel selectief afschot voor zover mogelijk want ze zijn moeilijk aan te spreken (herkennen aan de leeftijd).

Bij drijfjachten op wilde zwijnen wordt ook door ervaren schutters minstens 25% alleen maar aangeschoten. Die dieren ontkomen dan verwond en kunnen ook met jachthonden vaak niet opgespoord worden.

Die 25% is sterk overtrokken (gegevens van het RIN bewijzen dat). Zij ontkomen niet want er zijn altijd goed getrainde jachthonden bij. Met andere drijfjachten wordt nauwelijks aangeschoten en ook daar zijn honden aanwezig.

Volgens een zogenaamde weidelijkheidsregel van de jagers mag er niet op rustende vogels worden geschoten, doch wel als ze vliegen. Heeft dat niet tot gevolg dat veel vogels maar half geraakt worden en langzaam sterven?

Juist niet want bijvoorbeeld bij eenden ketst de hagel af op het water met als gevolg meer aangeschoten dieren, bij bijvoorbeeld fazanten zitten de takken in de weg, ook is een fazant in een boom slecht zichtbaar. Vogels die in de lucht aangeschoten zijn vallen meestal met zo'n klap op de grond dat de dieren minstens verdoofd zijn en nergens meer last van hebben.

den aan andere stoffen (organische stoffen of silikaten) of vrij. Vrij wil zeggen: direkt geschikt voor opname door planten (de vrije metalen kunnen gewoonlijk met verdund azijnzuur uit de grond geëxtraheerd worden). Studies aan *Dendrobaena rubida* toonden aan dat het meeste lood en zink met de faeces (afgewerkte grond) wordt uitgescheiden en niet met de urine of de slijm of d.m.v. autotomie (het bekende verschijnsel bij regenwormen van het loslaten van de achterste segmenten). Wanneer de grond door de darm van de worm heengaait, resulteert dat door onder meer de bewerking van de grond met de maag- en darmsappen, in meer vrij zink in de faeces; de hoeveelheid vrij lood blijft nagenoeg constant. Als de wormen dood gaan en vergaan komen grote hoeveelheden lood en zink vrij. De bodem wordt dan dus verontreinigd met lood resp. zink door wormen!

Loden wormen en predatie

Accumulatie van toxische zware metalen in voedselketens is een belangrijk ecologisch probleem. De mens

lijkt voor wat betreft zijn voedsel weinig met regenwormen van doen te hebben. In de tweede wereldoorlog werden ze nog als potentiële eiwitbron voor menselijke consumptie gezien. En in Japan kan men aardwormgebak eten! De eigenlijke predatoren zijn mollen, vogels, amfibieën, insektenlarven (in zeer geringe mate) en de wormen etende slakken van het geslacht *Testacella*.

Studies met de waterpad *Xenopus laevis* die verschillende hoeveelheden met lood gecontamineerde wormen ('loedenwormen') gevoerd kregen, gaven aan dat de amfibieën op een zelfde manier als andere vertebraten reageerden: lood werd voornamelijk in de beenderen, nieren en lever geaccumuleerd en nauwelijks in huid en spierweefsel. Bij muizen vond ongeveer een gelijkwaardige accumulatie plaats in de beenderen maar veel minder in de andere zogenaamde 'zachte' weefsels. Dit suggereert dat wellicht amfibieën een zwakkere schakel in de voedselketens waarvan zij deel uitmaken, vormen dan zoogdieren als het op loodaccumulatie aankomt.

Loodsabbelaars

Een conclusie voor wat betreft de omgang van wormen met in de grond aanwezige loden kogeltjes (of kogel-deeltjes) laat zich raden. Telkens als een kogeltje of kogeldeelje door een worm wordt gegeten kan slechts een deel van wat aantastbaar is met de maagsappen van de wormen worden geabsorbeerd, de rest wordt uitgescheiden. Dus het netto effect zou hoogstens kunnen zijn dat de kogeltjes een sabbeffect ondergaan en dat wormen in deze als sabbelaars moeten worden aangemerkt.

Beroemd is de mate waarin wormen, onze aardssabbelaars de grond bewerken: heel veel keren wordt grond door hen omgeploegd. Overigens het kan ook nog zijn dat ze kogeltjes of delen van kogeltjes al bij eerste contact versmaden. De kans dat een lijster of mol een worm eet met een kogeltje in zijn 'buik' is dus onberekenbaar. Het mogelijke sabbeffect kan best nog aanzienlijk zijn en een rol spelen bij loodaccumulatie in diverse voedselketens. Ook voor dit geldt: 'Meer onderzoek gewenst'!

GOUDEN TIJDEN VOOR BUNZINGJAGERS

De mollen en bunzingvanger Rinse Brouwer uit Ureterp heeft een drukke tijd achter de rug. De winter van de laatste weken was namelijk een gouden tijd voor met name de bunzingjagers. Het verse laagje sneeuw maakte het de jager en zijn hond erg makkelijk om de bunzing te vinden. Rinse Brouwer, net 80 jaar, is zo'n jager en zijn honden kunnen er ook wat van. Van de week had Rinse 15 bunzingen in zijn hok hangen en er waren er al 5 naar de preparateur toe. Het was de opbrengst van een week bunzingjacht. Bepaalde mensen zullen dit tafereel van de 15 dode bunzingen met daarbij de trotse jager en zijn hond met afgrijzen aanschouwen. Maar anderen zullen er anders over denken. Het jagen op bunzingen is een oude traditie op het Friese platteland, vooral in de Wouden en daar is het nog lang niet uitgestorven. Om het geld hoeft niemand het te doen. Rinse Brouwer krijgt bij de preparateur 15 gulden voor de grootste — en dat zijn altijd

de mannetjes — en een tientje voor de vrouwtjes, terwijl de bonthandel niet meer dan acht gulden geeft. Er moet heel wat werk worden verzet om een bunzing te pakken te krijgen.

Weekloon

Rinse Brouwer heeft de tijd ook meegemaakt, dat was in 1946, dat hij 75 gulden voor een mooie bunzing ontving, en dat was toen een weekloon. Nog vroeger in die slechte twintiger en dertiger jaren bracht een bunzing 9 gulden op en dat was toen meer dan een arbeidersweekloon. Voor de mensen uit de Wouden was toen geen bunzing veilig en ze werden op het laatst zo schaars dat de bunzingjagers nachten op pad waren om er een te krijgen. Vandaag de dag zijn er veel, zegt Rinse Brouwer, anders had hij er in een paar dagen niet zo veel te pakken kunnen krijgen. Hij lacht om het gepraat van biologen van bijvoorbeeld Kritisch Faunabeheer dat er op neerkwam dat de kleine roofdieren, waartoe ook de bunzing behoort, zeldzaam zijn geworden. Deze mensen weten niet

waar ze over praten. Ja, misschien zijn de bunzingen in Holland wel zeldzaam geworden, maar bij ons zijn er nog nooit zoveel geweest als nu. Het is volgens hem goed dat er deze winter een flink aantal gevangen is.

Geen tijd

Er zou natuurlijk nog wel even gepraat kunnen worden over het nut van deze dieren voor de natuur en de eventuele schade aan andere dieren maar Rinse Brouwer had daar geen tijd voor. Hij wist er nog een paar te zitten en daar wil hij nog naar toe. Het was anders een rustige dag. Van nacht om twee uur is hij van een feestje van de buurtvereniging teruggekomen, flink gedanst, flink gedronken maar even goed er vanmorgen om half acht weer uit want zulke bunzingen wachten niet op je. Als men bijna 80 jaar is valt zo iets natuurlijk niet mee. Maar die laatste bunzingen moeten toch gestraft worden, dat geeft niks.

Uit: Leeuwarder Courant 24 febr. 1978. Vertaald uit het Fries.

'LODEN WORMEN'!

door Hans Elgershuizen

In New Scientist van 24 november 1977 beschrijft dr Mike Ireland de opname van grote hoeveelheden lood door regenwormen zonder dat ze eraan dood gaan. Recente studies geven aan dat in deze gevallen het lood wordt opgeslagen in bepaalde cellen in een niet toxische vorm. Als de wormen dood gaan verontreinigen ze de bodem met lood. Tevens vormen ze een bedreiging voor de voedselketens waarvan ze dood of levend deel uitmaken.

Dr Mike Ireland bestudeerde niet alleen de opname van lood maar ook van andere zware metalen door wormen. Zware metalen zijn per definitie die elementen met een dichtheid groter dan 5 gr/cm³. Dit zijn er zo'n veertig waaronder toxische als lood, cadmium, koper, arseen en kwik.

Bij zijn loodonderzoek keek hij naar twee populaties regenwormen. De ene levend in de grond nabij enkele stilgelegde lood-zinkmijnen in de Ystwyth vallei bij Aberystwyth in Wales, de andere levend in de grond van het grasveld op de universiteits-campus in Aberystwyth. De eerste populatie leeft in een met lood en zink verontreinigde bodem, de tweede niet. De onderzochte wormensoorten zijn nauw verwant aan de wijdverspreide gewone regenworm *Lumbricus terrestris* i.c. *Dendrobaena rubida* en *Lumbricus rubellus*.

Analyses van de grond nabij de mijnen gaven aan, dat het gehalte aan lood resp. zink in de bodem meer dan 1000 ppm was. De onderzochte wormen (*Dendrobaena rubida*) hadden hier meer dan 4000 ppm lood in hun lichaam. De concentraties aan zink in de wormen waren hier aanzienlijk lager dan in de bodem.

Wormen (*Dendrobaena rubida*) van het verontreinigde gebied overgebracht naar de grond van de campus verloren aanvankelijk de eerste vijf dagen zeer snel en gedurende de daaropvolgende twintig dagen steeds minder snel lood uit hun weefsels.

De zinkconcentraties bleven gedurende die vijftientig dagen hetzelfde en op veel lager niveau. Omgekeerd (controle)wormen van de campus overgebracht naar de Ystwyth vallei namen lood op en er was wederom weinig verandering in de zinkconcentraties in de wormen vast te stellen. De hoogste loodconcentraties in de wormen werden gemeten in de winter als de wormen het actiefst zijn.

Geconcludeerd kon worden dat blijkbaar in een met lood en zink verontreinigd gebied lood wordt geaccumuleerd en dat zinkconcentraties worden gereguleerd in de weefsels van de wormen. Een zelfde soort resultaat werd geboekt met de worm *Lumbricus rubellus*. (Exemplaren van de wormensoort *Lumbricus rubellus* verzameld op plaatsen waar de bodem een hoog gehalte aan calcium en koper heeft, hadden geen extra koper in hun weefsels opgenomen. Calcium in het dieet (de grond die de wormen eten) werkt de opname van zware metalen tegen bij regenwormen!)

Grote regenworm *Lumbricus terrestris* L.

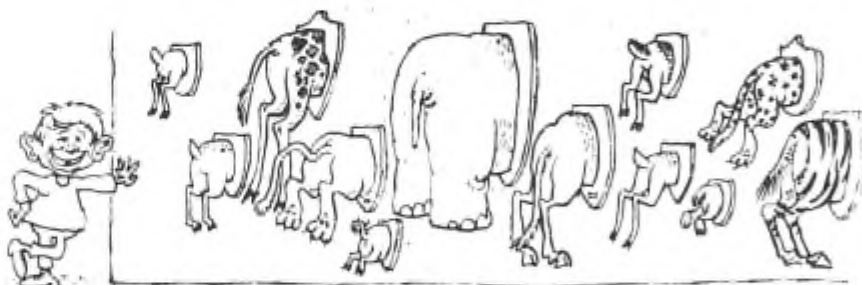
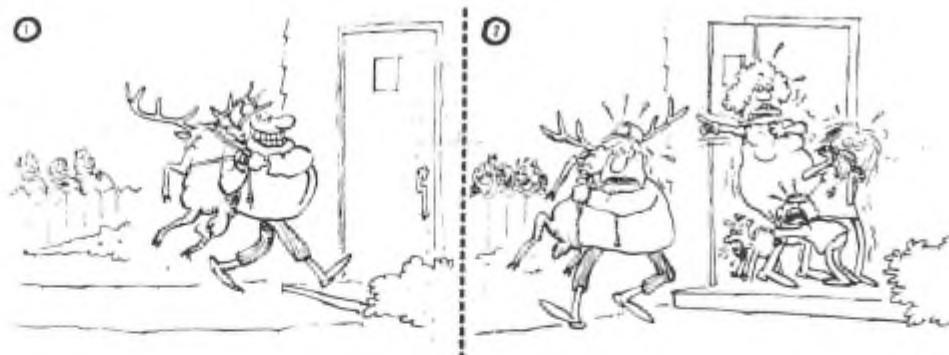
Waarom gaan de wormen niet dood aan loodvergiftiging?

Als de mens net als de wormen een gelijk gewichtspercentage aan lood in zijn weefsels zou kunnen opnemen dan zou een persoon van 60 kg 86 gr lood met zich mee kunnen dragen. Het normale gewicht dat een mens aan lood met zich meedraagt (wederom een persoon van 60 kg) ligt rond de 0,12 gr! Bij zoogdieren vindt loodaccumulatie in de nieren plaats. Regenwormen hebben geen nieren maar wel organen die eenzelfde soort functie hebben, die nephridia genoemd worden. Een specifieke histochemische techniek voor lood toonde aan dat het meeste lood te vinden was rond het voorste deel van hun lichaamslange darm en wel in cellen van het zgn. chloragogene weefsel. Dit weefsel functioneert als een soort opslagplaats van glycogeen en vetten en als een uitscheidingsorgaan voor urea en is wat functies aangaat beter te vergelijken met de lever van de mens. Uit een nauwkeuriger onderzoek aan chloragogene cellen (chloragocyten) met behulp van een elektronenmicroscop bleek dat deze cellen twee typische sub-cellulaire organellen (deeltjes in een cel) bezitten: de sferische chloragosomen en de iets grotere, onregelmatig gevormde blaasjes met reststoffen. Met behulp van Röntgen-micro-analyse (EMMA) van ultradunne onbewerkte coupes van 'loden wormen' waren hoge concentraties lood in chloragocyten als ultramicroscopische vlekjes in het cytoplasma te zien. Het blijkt dus dat regenwormen hoge concentraties aan lood in hun weefsels kunnen tolereren doordat het met de grond ingeslikte lood wordt opgenomen door chloragocyten en gedetoxificeerd (ongiftig gemaakt) doordat het lood binnenin deze cellen sterk aan bepaalde stoffen wordt gebonden (niet meer 'vrij' is). Het wordt weer uitgescheiden bij degeneratie van de chloragocyten.

Wormen in grond met veel lood

Wat gebeurt er als verontreinigde grond van de Ystwyth vallei de darm van een worm passeert en vervolgens wordt uitgescheiden? En wat gebeurt er als de wormen dood gaan?

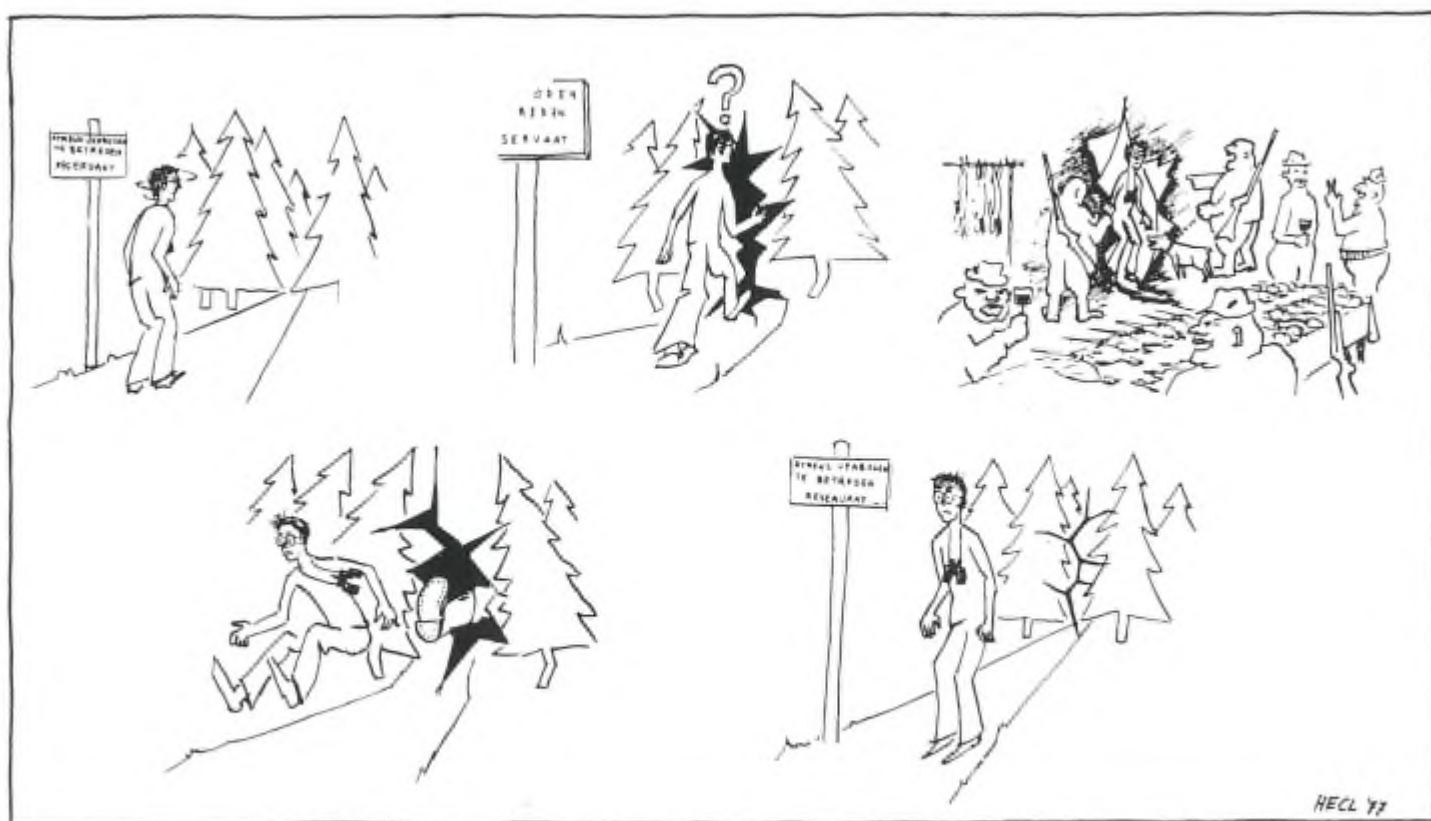
Metalen komen in de grond in twee vormen voor: of sterk gebon-

MANNEN LUISTER, HET IS ME OPGE-
VALLEN DAT WANNEER WE OP JACHT
ZIJN WE ALLERLEI LEUTERTAAL
GEBRUIKEN...

...WE PRATEN BIJVOORBEELD OVER
"AFSCHOT", "WEIDELIJK" EN OVER
"TABLEAU"...

IK ZOU GRAAG WILLEN DAT WE
VOORTAAN GEWOON WEER ZEGGEN:
WE GAAN VOOR DE WARME HAP
ZORGEN!

Stickers

1. Gele geplastificeerde stickers per 4 stuks	f 2,-	f 0,50
2. Kleine gele stickers per vel (8 stuks)	1,-	0,50
3. Sluitzegels c.q. muntstickers per vel (16 st.)	0,25	0,50
4. Vossensticker	0,75	0,50
5. Zeehondensticker	0,75	0,50

Prijs

Verzendkosten

Posters

6. Vossenposter	f 1,50	f 1,-
7. Poster Houtsnip	1,50	1,-
8. Poster Hermelijn	1,50	1,-
9. Poster SKF	1,50	1,-
4 Posters (nrs. 5, 6, 7 en 8)	5,-	2,-
10. Zeehondenposter	1,50	1,-

Diversen

11. Meerkoetenboekje	f 15,-	f 1,75
12. NOS-Frontaal forum-discussie	2,25	1,25
13. 8 Correspondentiekaarten met vogelaafb. en tekst in enveloppe	4,-	1,25
14. Wetenschappelijke mededeling no. 1, 'Het ontwikkelen van de natuurlijke potenties van de centrale Veluwe' (in het Engels)	4,75	1,20
15. Alternatieve Jachtwet	1,50	1,-

Bovenstaande artikelen zijn te bestellen door overmaking van het juiste bedrag, en onder vermelding van het gewenste artikel, op giro 3522188 ten name van Penningmeester Stichting Kritisch Faunabeheer, Den Haag.

Green Peace redt vier potvissen

HC
15-8-78

Londen — Milieubeschermers van de Green Peacebeweging, die zich onder meer tegen de jacht op walvissen en zeehonden keert, zijn erin geslaagd op 1100 kilometer ten noorden van Hawaï op zijn minst vier potvissen van een zekere dood te redden.

De Pauw, een schip van de milieubeschermers, ontdekte een Russische walvisvloot, bestaande uit het fabrieksschip Daliny Wostok en drie harpoenboten. De milieubeschermers voeren met opblaasbare bootjes tussen de schepen. Van de Daliny Wostok af werden zij bespoten met brandslangen, maar zij slaagden erin tijdens het gevecht, dat drie en een half uur duurde, zeker vier potvissen te redden.

Lood schadelijk voor bodem

GRONINGEN (ANP) — De tegenwoordig bestaande vrees dat lood via de bodem in voedingsgewassen en het drinkwater terecht komt is terecht, maar lood heeft ook een directe schadelijke invloed op de bodem zelf. Dit constateert ir P. Doelman in het proefschrift waarop hij maandag aan de rijksuniversiteit te Groningen promoveerde tot doctor in de wiskunde en natuurwetenschappen.

Doelman stelt dat het onvoldoende is om alleen voedsel en drinkwater op de aanwezigheid van lood te controleren. Voordat lood vanuit de bodem in het voedsel of het drinkwater terecht komt, heeft het al ingegrepen in de bodem zelf.

Dr Doelman keek bij zijn onderzoek vooral naar de invloed van lood op de microflora in de bodem. Daarbij bleek dat de bodemademhaling onder invloed van lood sterk afneemt, vooral bij zandgronden.

NIJMEGEN — Veel natuurbeschermingsorganisaties hebben bedankt voor deelname aan de volgende week bij Nijmegen te houden Game-Fair, een jaarmarkt voor jacht en sportvisserij. Wegblijvers zijn onder andere de Nederlandse Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten, de Stichting Natuur en Milieu, de Vogel- en Dierenbescherming en de Stichting Kritisch Faunabeheer. Wel met een stand aanwezig is de plaatselijke afdeling van het Wereldnatuurfonds.

De eerste Game-

Milieubeschermers fel tegen 'jagers-kermis'

VV
16-8-78

Fair werd in 1976 naar Engelse voorbeeld gehouden en trok 12.000 bezoekers. Organisator van de "jagerskermis" is de jongerenorganisatie "Het groene eikeltje". Dit jaar wordt de Game-Fair

gehouden in Berg en Dal, en het doel is "eerlijke voorlichting geven over de jacht en sportvisserij als onderdeel van het natuurbeheer."

Zo'n dertig instanties en verenigingen

nemen er wel aan deel. Dat zijn onder meer binnen- en buitenlandse jagersverenigingen, het Landbouwschap en het Rijksinstituut voor Natuurbeheer.

De felste tegenstander van de Game-Fair is de Stichting Kritisch Faunabeheer, die jagen en sportvissen slechts ziet als een dodelijke hobby, en nauwelijks als een verantwoorde vorm van natuurbeheer. De SKF deelde in 1976 bij de ingang van de Game-Fair pamfletten uit aan bezoekers, en wil dat ook dit jaar doen. Het Game-Fair-bestuur vindt dat een schandelijke zaak.

NIEUWSBLAD VAN HET NOORDEN 30 AUGUSTUS 1978

Hengelaar door dode eend getroffen

(Van een onzer verslaggevers)

De heer J. Rieks uit Hoogezand is tijdens een vispartijtje in de Ee bij het Friese Lichtaard getroffen door een neerkomende, aangeschoten eend. Door de schok viel zijn bril in het water en de Groninger probeert nu achter de naam te komen van de jager die de eend schoot, om op die manier een schadevergoeding voor zijn zoekgeraakte bril te krijgen. Toen de Hoogezandster in de buurt van Lichtaard zat te vissen, hoorde hij opeens schieten. Op het moment dat hij opstond om te zien wat er aan de hand was, werd hij tegen het hoofd getroffen door een neerwarrelende eend.

Geen jacht op zomertaling en bokje

T.k.a. opgezette VOGELS,
hertengewel, schedels en
huid van een zwarte beer.
Tel. 070 - 45818. T4

Belg gedood bij vossejacht

Hooge en Lage Mierde — Bij de jacht op een vos is gisteren op de grens tussen Nederland en België in de buurt van de Brabantse plaats Hooge en Lage Mierde een 34-jarige Belg zodanig gewond dat hij later overleed.

De Belg werd geraakt door een schot uit het geweer van een kennis, met wie hij samen op de vossejacht was gegaan.

HC 11-9-78

'Stop zinloze slachting robben'

Van een onzer verslaggevers

DEN HAAG — De stichting Kritisch Faunabeheer dringt er in een brief aan de Amerikaanse ambassade in Nederland op aan een einde te maken aan "de zinloze slachting" van pelsrobber op de Pribiloff-eilanden in de Beringzee. De stichting wil dat de pelsrobberkolonies, die met uitroeiing worden bedreigd, volledig worden beschermd.

Op de Pribiloff-eilanden worden jaarlijks tienduizenden noordelijke pelsrobber gedood door employés van het Amerikaanse ministerie van handel. Iedere in aanmerking komende pelsrob wordt landinwaarts gedreven en vervolgens afgemaakt. In 1970

werden op deze wijze 42.000 dieren gedood, maar zes jaar later was het aantal pelsrobber reeds zodanig verminderd dat er nog maar 23.000 konden worden gedood.

In de mede door de Nederlandse afdeling van het International Fund for Animal Welfare ondertekende brief schrijft Kritisch Faunabeheer dat men de indruk wekt het natuurlijk evenwicht te handhaven en alleen oude en zieke robber te doden, maar dat de werkelijkheid anders is. De bonthandel wil immers alleen pelzen van gezonde robber. De handel in dit bont en ook in het vlees van de robber heeft zich ook naar Europa uitgebreid.

Robbenhuid

De verkoop van de huiden van zeerobber-jongen moet in België verboden worden. De commissie van milieuvraagstukken van de Belgische senaat heeft unaniem een voorstel daartoe aangenomen. Het voorstel maakt goede kans ook door het parlement aangenomen te worden. Het wetsvoorstel stelt niet alleen de verkoop strafbaar maar ook de import, het vervoer en de verwerking van de huiden tot mantels.

27 juli 78

